

Kırsal Kalkınmada Elazığ Belediyesi'nin Rolü*

Mahir ÖZHAN **
Seda KARATAŞ***

Özet

Kalkınma; az gelişmiş veya geri kalmış ülkelerin veya bölgelerin kamu kurumları aracılığı ile ekonomik, sosyal, kültürel unsurlarda gelişmesini sağlamaktır. Yerel kalkınmayı doğrudan etkileyen yerel idare kurumları; belediyeler, il özel idareleri ve köy ve organlarıdır. Yerel kalkınmaya doğrudan etki eden belediyeler il merkezi ve il merkezi ile ilgili alanlarda, yerel kamu kurumları içerisinde önemli bir konuma sahiptir. Belediyeler; içme suyu şebekeleri, kanalizasyon hatları, ulaşım gibi altyapı ile beraber çevre sağlığı ve temizliği, konut, sosyal hizmet ve yardımlar, kültür, sanat ve turizm tanıtımı, ekonomi ve ticaretin artırılması gibi hizmetleri 5393 sayılı belediye kanunu kapsamında yerine getirerek yerel bölgede yaşayan halkın sosyo ekonomik yapısını, demokratikleşme yönünü, refahını ve yaşam standartlarını geliştirmeyi hedeflemektedir. Belediyelerin yerel kalkınmada üstelendiği vizyon ve misyonu belirlemeyi, belediyelerin kamuoyundaki bilinirliğini artırmayı ve daha etkili sürdürülebilir bir kalkınmanın sağlanması için gerekli zemini oluşturmayı amaçlayan bu çalışma, Elazığ belediyesi örneklem alınarak yerel kalkınmada belediyelerin etkinliği üzerine oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Kalkınma, Yerel Yönetimler, Belediyeler

The Role of Elazığ Municipality in Local Development

Abstract

Development is providing the enhancement in economic, social and cultural factors of underdeveloped or underdeveloped countries or regions through public institutions. Local administrative institutions that directly affect local development are municipalities, special provincial administrations and villages and their bodies. Municipalities that have a direct impact on local development have an important position in the provincial center and related areas, within local public institutions. Municipalities aim to provide drinking water networks, sewer lines, and infrastructure such as transportation, environmental health and cleanliness, housing, social services and benefits, culture, art and tourism promotion, services such as increasing the economy and trade by fulfilling within the scope of the municipal law numbered 5393 to improve the socio-economic structure, direction of democratization, welfare and living standards of the people living in the local area. This work has been built on the effectiveness of municipalities in local development by sampling the Elazığ municipality to increase the awareness of the municipalities

* Bu makalede bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur. / In this article, the principles of scientific research and publication ethics were followed.

Bu çalışma Dr. Öğr. Üyesi Mahir ÖZHAN danışmanlığında Seda KARATAŞ tarafından hazırlanan "Kalkınma Planlarının Yerel Yönetimlere Etkisi: Elazığ Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, Siirt, Türkiye ORCID: 0000-0002-5274-6600.

*** Yüksek Lisans, Siirt Üniversitesi, Siirt, Türkiye. ORCID:0000-0002-5302-8686.

Atıf yapmak için / To cite this article: Özhan, M. & Karataş, S. (2020). Kırsal Kalkınmada Elazığ Belediyesi'nin Rolü. Akademik İzdüşüm Dergisi. 5(2): 205-215.

in the public and to create the necessary ground for a more effective sustainable development, to determine the vision and mission undertaken by municipalities in local development.

Keywords

Development, Local Governments, Municipalities

GİRİŞ

Çeşitli görüşlere sahip akademisyenler tarafından kalkınma kavramı hakkında birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımlamalar doğrultusunda kalkınmayı; bir ulusta, kişi başına düşen milli gelirin arttırılması ile sanayi kesiminde milli gelir ve ihracat payının arttırılmasının yanında iktisadi ve sosyo-kültürel yapının da iyileştirilmesi, yenileştirilmesi olarak açıklamak mümkündür. Kalkınma ulus bazında düşünüldüğü zaman ulus devleti içerisinde merkezi yönetime bağlı olan ve önemli işleyiş mekanizmasına sahip olan yerel yönetimler bu süreçten doğrudan etkilenmektedir. Bu etki doğrultusunda yerel yönetimler, ulusun genelinde yaşanan kalkınmaya ve küreselleşmenin etkisi ile oluşan Yeni Dünya'ya uyum sağlamak amacı ile kendilerine özgü iktisadi, sosyal ve siyasal yapılarında gelişim ve değişiklik göstererek yerel kalkınmayı sağlamaktadırlar.

Türkiye'deki kırsal kalkınma sürecine bakıldığı zaman, Cumhuriyet öncesinde tam anlamıyla kırsallık görülmektedir. Cumhuriyet sonrasında ise, sanayileşmeyle beraber aynı döneme denk gelen kentleşme süreci, kırsal kesimi olumsuz etkilemiştir. Cumhuriyetten sonra ülkede kırsal ve kentsel kalkınmayı sağlamak amacıyla Beş Yıllık Kalkınma Planları hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. 1930'larda temelleri atılan ancak 1960'tan sonra uygulamaya geçilen kalkınma planları ile temelleri 1854 ve sonrasında dayanan bir yerel yönetim organı olan Belediyelerin arasındaki ilişkiye bakıldığı zaman, kalkınma planlarındaki temel amaç ülkenin sosyal, iktisadi ve siyasal olarak gelişmesini ve bu gelişimin sürekliliğini sağlamaktır. Belediye politikalarındaki temel amaçta belediye yönetiminde olan yerel bölgenin sosyal, iktisadi ve siyasal gelişimini ve bu gelişimin sürekliliğini sağlamaktır. Bu bağlamda kalkınma planları ile belediye politikaları aynı amaçla hareket etmekte ve bu amaç doğrultusunda faaliyetlerini sürdürmektedirler.

Kırsal kalkınmaya doğrudan etki eden belediyelere, Avrupa yerel Özerklik şartı ile kendi temel kurallarını oluşturma, kendi hizmetlerini istediği biçimde yürütebilme ve kendi yerel kaynaklarını oluşturabilme imkânları verilerek belediyelerin güçlendirilmesi yönünde önemli adımlar atılmıştır. Bu sayede belediyeler, yönetiminden ve hizmetlerinden sorumlu oldukları kırsal alanda yaşayan yerel halkın gereksinimlerine uygun hizmetlerini yürüterek kırsal alanın kalkınmasında daha hızlı ve etkili bir sürece sahip olacaklardır.

Bu çalışma, yerel yönetim idaresi olan belediyelerin, kırsal kalkınmada önemini ortaya konulması amacı ile oluşturulan ve yerel halkın verimli, etkili, güçlü hizmet beklentilerini "Elazığ Belediyesi" üzerinden açıklayan bir akademik çalışma ürünüdür

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kalkınma ve Kalkınmanın Çeşitliliği

Dünyada iktisadi kalkınma ve büyüme kavramları 20. yy da önemli bir hale gelmiştir. Ülkeler gelişimlerini tamamlamak için kalkınmayı ve büyümeyi bir tutku haline getirmiş ve kalkınmayı gerçekleştirmek için çeşitli arayışlar içerisine girmişlerdir (Altıntaş, 1978:12). 21. yüzyıla gelindiğinde ise kalkınmanın küreselleşmenin etkisi ile oluşan Yeni Dünya'da sosyal, siyasal ve kültürel değişimleri de ele aldığını söylemek mümkündür. (Herrich & Kindelberg, 1987: 193). Bu nedenle kalkınma; iktisadi, sosyal, siyasal ve kültürel değişkenlere göre farklılıklar göstererek açıklanmaktadır. İktisadi değişkenlere göre kalkınma nitelikli işgücündeki artış,

milli gelirdeki artış, işsizlik oranındaki azalış olarak açıklanabilir. Sosyal, siyasal ve kültürel değişkenlere göre kalkınma ise toplumun demografik yapısına, kentleşme oranına ve teknoloji birikimine bakılarak açıklanabilir (Laurousse, 1990:810). Dolayısıyla genel bir kalkınma tanımı yapılacak olunursa kalkınmayı, toplumda kişi başına düşen milli gelirin arttırılması ile beraber iktisadi ve sosyo-kültürel yapının da iyileştirilmesi, yenileştirilmesi olarak tanımlamak mümkündür (Han, 1999:2).

Kalkınmanın Çeşitliliği

Bölgesel Kalkınma

21. yüzyılda yaşanan küreselleşmenin etkisi ile oluşan Yeni Dünya'nın önemli sorunlarından biri haline gelen ülkeler arası veya ülke içerisindeki bölgeler arasında göze çarpan bölgesel gelişmişlik farklılıklarıdır. Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin bölgesel gelişmişlik farklılıkları sorununu çözüme kavuşturmak amacı ile çeşitli politikalar oluşturdukları bilinmektedir (Hill, 1998: 19, Yücel & Ata, 2006:506). Ülke içerisinde yer alan bölge idareleri bu farklılıkları gidermek için kendi yörelerinde iktisadi, sosyal ve kültürel politikalar oluşturarak bölge bazında kalkınmayla beraber ulusun bütününde gerçekleştirilen kalkınma faaliyetlerini de olumlu yönde etkilemektedirler (DPT, 2003b: 250).

Yerel Kalkınma

Yerel kalkınma kavramı, “yöre ve bölgelere” kendi iktisadi ve sosyo-kültürel yapılarını biçimlendirme olanağı sunarak, yerel bölge topluluklarının iktisadi, sosyal, kültürel ve siyasal yapılarında sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun bir şekilde gelişmelerini sağlamak amacı ile yerel yönetim idareleri tarafından oluşturulan politikaların bütünüdür (Çetin, 2006:127). Ülkenin bütününe bakıldığı zaman görülen ulusal kalkınmanın alt basamağını bölgesel kalkınma oluştururken bölgesel kalkınmanın da alt basamağını yerel kalkınmanın oluşturduğu görülmektedir. Bu nedenle yerel düzeyde kalkınma politikalarının ulusal gereksinimleri de göz önünde bulundurularak hazırlanmasını ve geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Böylece yerel alanların piyasa ekonomisinde rekabet edebilme ve istihdam oluşturma güçlerinin arttırılması ile beraber ulusal ekonominin güçlenmesi de sağlanacaktır (Gül, 2004:201-219).

Sürdürülebilir Kalkınma

Sürdürülebilir kalkınma, insanların sürdürülebilir refah seviyesi yüksek olan bir yaşama sahip olması ve bu yaşamı gelecek nesillere ulaştırmak için doğal çevre, fiziki sermaye, işgücü, finans, yatırım, altyapı gibi gerekli kaynak ve sermayelerin olması gerektiğini ifade eder (Han, 1999:339-365). Kaynakların korunması ve korunan bu kaynakların iyileştirilip geliştirilmesini temel ilke edinen sürdürülebilir kalkınma ile yenilenebilir kaynakların kendilerini yenileme sınırları aşılmadan kalkınmanın gerçekleştirilmesi ve doğal çevrenin korunması amaçlanmıştır (Çakıloğlu, 2002: 148). Bu kapsamda ülkelerin, sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla bazı ilkeleri benimsedikleri görülmektedir. Bu ilkeler şu şekilde sıralanabilir;

- ✓ Kalkınma ile doğa arasındaki dengenin sağlanması ve sağlanan bu dengenin korunması gerekmektedir.
- ✓ Kalkınma, kaynakların etkin ve verimli bir şekilde yönetilmesine dayanmalıdır.
- ✓ Sürdürülebilir kalkınma, ileriki nesillerin gereksinimlerini karşılayabilme olanaklarını tehlikeye atmadan günümüzdeki nesillerin gereksinimlerini karşılamayı öngörmelidir.

Yerel Yönetimler

Yerel yönetimler, ulusal sınırlar içerisinde farklı kırsal ya da kentsel alanlarda yaşayan bireylerin mahalli nitelikte yerel ve ortak gereksinimlerini karşılayan, belirli bir hukuk düzeni

içerisinde kurulan, yürütme ve karar organları seçim ile iş başına getirilen, kanunlarla belirlenmiş görev ve yetkilere, bütçeye ve özel gelirlere sahip olan merkezi yönetimden bağımsız, yetki genişliği ve tüzel kişiliği bulunan yönetsel birimlerdir (Akdemir, 2006:5). Yerel yönetimler ile belirli bölgelerde topluluklar halinde yaşam süren bireylerin temel haklarını kullanmalarına imkân verilmesi, etkinlikleri ve yönetime katılımlarının sağlanması ile demokrasinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır (Tekeli, 1983:3).

YEREL KALKINMA UYGULAMALARININ BİR ARACI OLAN BELEDİYELER

Belediyelerin Varoluşunu Gerekli Kılan Nedenler

Yerel yönetim idarelerinden biri olan belediyeler, dünyanın çoğu ülkelerinde halka en yakın kamu kurumu olarak yerel halkın ortak gereksinimlerini karşılamak amacıyla kurulmuşlardır (Ulusoy & Akdemir, 2004: 191). Seçmenin yönetime en fazla düzeyde katıldığı düşünülen yerel yönetim organı olan belediyelerde, belediye başkanı ve belediye meclisi seçimle görev başına gelen yöneticilerden oluşur. Günümüzde küreselleşmenin ve yerelleşmenin etkisiyle beraber önemi artan belediyeler, gerek yerel hizmet sunumundan gerekse yerel bölgede meydana gelen demokratik düzey bakımından diğer kamu yönetimi idarelerine kıyasla daha öncelikli bir hale gelmişlerdir (Dönmez, 1999: 8).

Yerellik ilkesi doğrultusunda hizmet sunan ve karar organları seçmenler tarafından seçilmesinden dolayı vatandaşa en yakın birimler olarak tabir edilen belediyelerin ortaya çıkışını ekonomik, siyasi ve hukuki nedenler olarak üç gruba ayırmak mümkündür. Kıt kaynakların optimal düzeyde kullanılarak az kaynak ile en fazla faydayı sağlamak yani kaynak tasarrufunu sağlayarak faaliyet ve hizmetlerin yürütülmesinin amaçlanması belediyelerin varoluşunu gerekli kılan ekonomik nedenleri oluşturmaktadır. Siyasi nedenlerin temelini ise demokrasi inancı ve yerel demokratik değerler oluşturmaktadır. Siyasal bir mekanizma olan devletin idari yapısı içindeki yönetim şekilleri de hukuksal nedenleri oluşturmaktadır (Siverekli Demircan, 2007: 138-139). Bu nedenlerin yanında bir de seçmenler açısından belediye idarelerini gerekli kılan nedenler vardır. Bu nedenler şu şekilde sıralanabilir;

- ✓ Belediyelerin, vaat edilen hizmeti doğru olarak yerine getirme gücüne sahip olmaları seçimde güven duygusunu arttırmaktadır.
- ✓ Belediyelerin, hizmet sunmak için gerekli bilgi ve yeteneğe sahip olduğu düşüncesi seçimde yeterlilik duygusunu güçlendirmektedir.
- ✓ Belediyelerin, gerekli durumlarda seçmene iletişim kurma ve erişebilirlik yetkisi tanınması da seçmen açısından belediyelerin varoluşunu gerekli kılmıştır.

Avrupa Yerel Özerklik Şartının Belediyelere Etkileri

Avrupa konseyi bünyesinde yerel ve bölgesel sorunların giderilmesi amacı ile kurulmuş olan Avrupa yerel özerklik şartı, yerel ve bölgesel yönetimler yürütme komisyonunun öncülüğünde, Avrupa yerel ve bölgesel yönetimler konferansının sunduğu bir proje baz alınarak tasarlanmıştır. 1991 yılında TBMM tarafından uygun bulunarak bakanlar kurulunca 6 ağustos 1992 tarihinde 92/3398 sayılı bir karar ile onaylanan Avrupa yerel özerklik şartının 15. maddesinde yer alan şartın yürürlüğe girmesi için en az 4 üye ülkenin onayının gerekliliğinden dolayı belirlenen sayıda ülkenin onaylaması ile şart Türkiye'de 1 Eylül 1988 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Türk İdare Dergisi, 1995:13). Yerel özerklik ile yerel yönetimlere, kendi temel kurallarını oluşturma, kendi hizmetlerini istediği biçimde yürütebilme, kendi yerel kaynaklarını oluşturabilme ve merkezi yönetimin yerel işlemlere ve faaliyetlere karışmasını önleyebilme imkânlarının verilmesi ile yerel yönetimlerin güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Türkiye'de yerel yönetimin en etkili idaresi olan belediyeler, Avrupa yerel özerklik şartı çerçevesinde değerlendirecek olunursa;

Avrupa yerel özerklik şartının 4. maddesinde yer alan “*kamu hizmetleri genellikle vatandaşa en yakın olan birimlerce yerine getirilecektir*” ilkesinde *subsidiarite*(yerellik) kavramı üzerinde durulmuştur. Bu kavram ile her hizmetin merkezden planlanması ve yürütülmesi önlenerek bu yetkilerin yerel yönetimlere verilmesi gerekli görülmüştür. Bu sayede yerel bölgelerde yerel idareler tarafından sunulan hizmetlerde etkinlik, verimlilik ve sürat sağlanmış olacaktır. *Subsidiarite* kavramına ülkemizde 5393 sayılı Belediye Kanununun 14. maddesinde ve 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı bünyesinde hazırlanan Mahalli İdareler Özel İhtisas Komisyonu Raporunda yer verilmiştir (İnaç & Ünal, 20015: 13)

Avrupa yerel özerklik şartının 7. Maddesinde “*yerel yönetimlerde seçilmiş temsilcilerin yükümlülüklerini ve sorumluluklarını yerine getirirken yapacakları masraflar temin edilecek, ödeneği ve sosyal sigorta primleri ödenecektir*” ülkemizde belediye başkanlarının ödenekleri ödenmekte ve sosyal güvenlik hakkı tanınmaktadır. Aynı hak belediye meclisi üyelerine tanınmamıştır. Yapılacak değişikliklerle belediye meclisi üyelerine de şarta uygun olarak sosyal güvence sağlanmalıdır (Yeter, 1996:9).

Avrupa yerel özerklik şartının 9. maddesinde “*yerel yönetim idarelerinin mali kaynaklarına*” yer verilmiştir. Bu maddede, yerel yönetimlerin serbestçe kullanabilecekleri yeterli mali kaynaklarının olması ve bu kaynakların yasalarda belirlenen sorumluluklarla orantılı olması, kaynakların bir bölümünün yerel sınırlar içinde oranlarını kendilerinin belirleyeceği yerel vergi ve harçlardan oluşması gerektiği belirtilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti anayasasının 127. maddesinde “*mahalli idarelere görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır*” hükmü yer alır. Fakat uygulamada bu hükmün gerçekleşmediği üzerinde durulmuştur. Belediyelerin harcamaları Sayıştay, Maliye gibi çeşitli kurumlarca denetlenmekte ve belediyelerin yerel vergi ve harçları belirleme yetkisi bulunmamaktadır (İnaç & Ünal, 2015:15).

YEREL KALKINMADA ELAZIĞ BELEDİYESİ'NİN ROLÜ

Elazığ Belediyesinin İdari ve Mali Yapısı

Elazığ da yaşayan bireylerin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda her türlü ihtiyacını 5393 sayılı belediye kanununda belirtilen görev ve yetkiler çerçevesinde hızlı ve kaliteli bir biçimde karşılayarak hayatı kolaylaştırmayı ve şeffaflığı, katılımcılığı, verimliliği ön planda tutan evrensel ve etik değerlere bağlı hizmetler sunmayı amaçlayan Elazığ Belediyesinin idari yapısı; belediye başkanı, belediye meclisi ve belediye encümeni olmak üzere üç organdan oluşmaktadır. Yerel bölge içerisinde bazı faaliyetleri yerine getirmek amacı ile yaptıkları faaliyetlerde ve aldıkları kararlarda belediye başkanı ve belediye meclisine bağlı olan; imar komisyonu, plan ve bütçe komisyonu, denetim komisyonu, ulaşım ihtisas komisyonu, kültür ve sosyal işler komisyonu, hukuk komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu gibi bazı komisyonlar oluşturulmuştur. Elazığ belediyesinin 2019-2020 döneminde örgüt yapısı; 1 belediye başkanı, 37 meclis üyesi, 6 belediye encümeni, 3 belediye başkanı yardımcıları ve bunlara bağlı 25 müdürlükten oluşmaktadır. Belediye bünyesinde ise; 391 memur, 152 kadrolu işçi, 8 sözleşmeli personel, 1822 *Belper*(şirket) personel bulunmaktadır. Belediye toplamda 2373 personel ile vatandaşlarına hizmet vermektedir (Elazığ Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019).

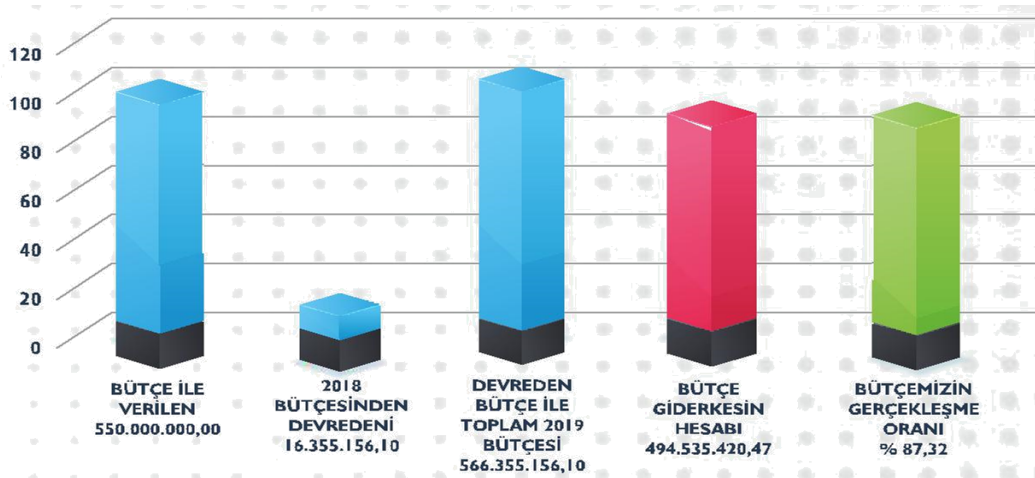
Etkin ve verimli hizmet sunmak ve yasaların belediyelere verdiği yetkiler doğrultusunda harcamalarda bulunabilmek amacıyla Belediye idaresi bünyesinde bulunan mali işler müdürlüğüne bağlı olan strateji geliştirme ve bütçe komisyonuna mali yılı faaliyet raporu hazırlama yetkisi verilmiştir. Strateji geliştirme ve bütçe komisyonu tarafından 2019 yılında Elazığ belediyesinin 2019-2024 yıllarını kapsayan stratejik plan hazırlanarak, 2019 mali yılı faaliyet raporu ve 2019 yılı kesin hesabı hazırlanarak İçişleri Bakanlığı ve Sayıştay Bakanlığına

gönderilmiştir. Aşağıdaki tabloda Elazığ belediyesinin 2019 mali yılı tahmini gelir bütçesi ile kesinleşen gelir karşılaştırılmasına yer verilmiştir (Elazığ Belediyesi Faaliyet Raporu, 2019).

Tablo 1. Elazığ Belediyesinin 2019 Mali Yılı Tahmini Gelir Bütçesi ile Kesinleşen Gelir Bütçesi.

Gelirin Adı	Tahmini Gelir Bütçesi	Kesinleşen Gelir bütçesi
Vergi Gelirleri	39.780.000.00 TL	35.421.439.60 TL
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	88.649.000.00 TL	73.461.580.38 TL
Bağış, Yardım ve Özel Gelirler	4.105.000.00. TL	3.610.900.53 TL
Diğer Gelirler	309.186.000.00 TL	289.656.071.96 TL
Sermaye Gelirleri	58.480.000.00 TL	3.932.654.70 TL
Red ve İadeler(-)	-200.000.00 TL	0.00 TL
Genel Toplam	500.000.000.00 TL	406.082.647.17 TL

Elazığ belediye meclisinin 550.000.000.00 TL ile kabul etmiş olduğu belediye 2019 mali yılı gider bütçe ödeneğine, 2018 bütçesinden devreden 16.355.156.10 TL ile 566.355.156.10 TL olan gider bütçesinin mali yıl içinde 494.535.420.47 TL'si kullanılarak %87,32 oranında gider bütçesi gerçekleşmiştir. Yine belediye meclisince 50.000.000.00 TL finansman ile 500.000.000.00 TL olan 2019 mali yılı gelir bütçesi %82,47 oranında gerçekleşerek 406.082.647.17 TL gelir elde edilmiştir.

Şekil 1. Elazığ Belediyesi 2019 Mali Yılı Gelir-Gider Bütçe Uygulaması

Yerel Kalkınma Kapsamında Elazığ Belediyesi'nin Yapmış Olduğu Projeler

Gelişmekte olan ülkelerde kentleşme sürecinin daha hızlı yaşanması, kentleşmeyi büyümenin odağına taşımakla beraber dünya genelinde kent ekonomilerinin ve kentlerin yaşam tarzlarının hâkim olmasına neden olmuştur. Bu nedenle kalkınma planlarında, yerel ve bölgesel alanlarda gelişimin sağlanması ve şehirleşme, kentleşme süreçlerinin hızlandırılması amacını benimseyen politikaların ele alınması öngörülmüştür. Yerel kamu kurumları kalkınma planlarının hedef, ilke ve politikaları çerçevesinde kendi görev alanlarına ilişkin politikaların geliştirilmesinden sorumlu tutulmuşlardır (T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 11. BYKP). Yerel kalkınmayı gerçekleştirmek amacı ile kalkınma planlarının ilke ve politikalarını kendisine yöntem/metot olarak benimseyen Elazığ belediyesi; il sınırları içerisinde sermaye hareketlerini, ticaret ve değer zincirlerini, ekonomik faaliyetlerini iyileştirmeyi, Elazığ ilinde iş ve yaşam çevresinde rekabet avantajı elde etmeyi, yatırım ve nitelikli işgücü çekmeyi, altyapı ve hizmet kalitesini iyi şekilde sunmayı, yerel bölge içerisinde yaşayan topluluğun güven ve sosyal uyum içerisinde yaşamasını sağlamayı gerçekleştirmek için çeşitli projeler oluşturmuş ve uygulamaya geçmiştir. Bu projeleri şu şekilde göstermek mümkündür (Elazığ Belediyesi AR-GE Koordinasyon birimi, 2019);

Elazığ belediyesinin, Elazığ ilinde iktisadi ve sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmek amacı ile oluşturduğu projeleri şunlardır;

- ✓ Elazığ Belediyesi Katı Atık Bertaraf Tesisi Projesi
- ✓ Güneş Enerjisi Santralleri(GES) Projesi
- ✓ Sıfır Atık ve Geri Dönüşüm Faaliyetleri Kapsamında İl Genelinde Geçici Atık Depolama Merkezlerinin Kurulması Projesi
- ✓ Hamza Bey İçme Suyu Barajı Projesi

Elazığ belediyesinin, Elazığ ilinde sosyo-kültürel kalkınmayı gerçekleştirmek amacı ile oluşturduğu projeler şunlardır;

- ✓ Kent Köy Projesi
- ✓ Sağır Müftü Konağı'nın Restorasyon Projesi
- ✓ Time To Twinning Projesi
- ✓ Avrupa Gönüllü Hizmeti, Gençlik Kurumların Akredityasyonu Projesi
- ✓ Şehit Fethi Sekin Külliyesi Projesi
- ✓ Müzeler Şehri Elazığ Projesi

Elazığ belediyesinin, Elazığ ilinde yerel kalkınmayı arttırmak amacı ile oluşturduğu altyapı ve yaşanabilir çevre projeleri şunlardır;

- ✓ Altgeçit ve Üstgeçit Projeleri
- ✓ Çip Barajı Park, Rekreasyon Tesisleri ve Ağaçlandırma Alanı Çevre Düzenleme Projesi
- ✓ Yeni İmar Yolları Yol Yapımı, Onarımı ve Geometrik Kavşak Düzenlemesi
- ✓ Kanal boyu Duvarları ve Asfalt İşleri Yapımı
- ✓ İçme Suyu, Yağmur Suyu, Kanalizasyon Hatlarının ve Karaçalı Çeşmelerinin Altyapılarını Güçlendirme, Bakım ve Onarım İşleri

Küreselleşmenin etkisi ile oluşan Yeni Dünya'nın beraberinde getirdiği "Akıllı Şehir" olgusu doğrultusunda Elazığ Belediyesi'nin, Elazığ ilinde oluşturduğu projeler şunlardır;

- ✓ E-Belediyecilik, Kiosk Uygulamaları
- ✓ Mezarlık Bilgi Sistemi
- ✓ Arşiv Bilgi Sistemi Projesi
- ✓ Ulaşım Koordinasyon Merkezi (EBUKOM) Projesi
- ✓ Coğrafi Bilgi Sistemi

- ✓ Kent Rehberi Projesi
- ✓ Online İmar Durum Sistemi Projesi

Bu projeler doğrultusunda yerel yönetim idaresi olan Elazığ Belediyesi büyüme ve kalkınma politikaları ile bütünleşerek kentleşme sürecini daha hızlı ve verimli bir şekilde tamamlamayı hedeflemiştir.

Elazığ Belediyesinde Yerel Kalkınmayı Engelleyen Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Yerel yönetim organlarından biri olan belediyeler, yerel bölgede yaşayan insanların kalkınma için yapılan yatırımlara sahip çıkma bilincini ve sorumluluğunu taşıması gerekliliğinin üzerinde durmalıdır. Çünkü belediyelerin yaptığı yatırımların ana amacı bölgede yaşayan insanların yaşam standartlarını hem iktisadi hem sosyal hem de kültürel anlamda arttırmaktadır. Bu standartlara ulaşabilmek de etkili ve gerekli yatırımların gereken zaman ve gereken yerde yapılması ile mümkün olacaktır. Bu durum olduğu sürece belediyeler, gücü ve verimliliği giderek artan bir kamu idaresi haline gelecektir. Bununla beraber belediyeler, bölgesel kalkınmada daha aktif ve gelişmeyi hızlandıran bir role bürünmüş olacaktır. Kırsal alanda yaşanan bu kalkınma eğilimi ulusal kalkınmayı da olumlu şekilde etkileyecektir. Belediyelerin bölgesel kalkınmada üstlerine düşen görev ve sorumluluğu etkili ve verimli bir şekilde yerine getirmediği durumlarda söz konusu idarelerin bölgeye yeterince faydası olmamakla beraber ülkenin gelişimine katkıları giderek azalacaktır. Bu durum istenilen hedeflere ulaşmada sorunlar çıkaracak hatta büyük problemlerin de ortaya çıkmasına neden olacaktır. Yapılan araştırmada, Elazığ belediyesinde saptanan bu sorunlara vebu sorunları ortadan kaldırmak amacıyla oluşturulan çözüm önerilerine aşağıda yer verilmiştir.

Elazığ belediyesi idaresinde olan Elazığ ilinde yerel kalkınmayı yavaşlatan sorunlar şu şekildedir;

- ✓ Elazığ il genelinde bazı mahallelerde sürekli su kesintisinin yaşanması, ulaşımda meydana gelen yetersizlikler ve sorunlar, yolların bozuk ve yetersiz olması, kanalizasyonlarda meydana gelen arızalar ve kanalizasyon atıkları gibi var olan sorunlar yerel bölgeyi olumsuz etkilemektedir.
- ✓ Elazığ il genelinde belediye idarelerinde ve kurumlarında görev yapan bazı personellerin verimliliğinin ve etkinliğinin düşük olduğu bu çalışma kapsamında yapılan incelemeler sonucunda saptanmıştır. Bu durum belediye faaliyetlerini olumsuz etkilemektedir.
- ✓ Elazığ belediyesi idaresi bünyesinde yapılan projelerin incelenmesi sonucunda belediye idaresinin, kamu varlıklarını ve kaynaklarını daha etkin, daha verimli kullanmadığı ve yüksek düzeyde vatandaş hizmeti sağlayamadığı bu çalışma ile belirtilmiştir. Bu durum Elazığ Belediyesi bünyesinde oluşturulacak bir reforma ihtiyaç doğurmuştur.
- ✓ Yerel bölge piyasasında yaşanan ekonomik sorunların yanında fosil yakıtlar, fabrikalar ve dumanlar sonucunda oluşan çevre kirliliği sorunu yerel bölgeyi olumsuz etkilemektedir.
- ✓ Elazığ il genelinde var olan tarihi kültür varlıkları taşınmazların kullanılmadığı ve boş kaldığı için metruk hale gelmesi sonucunda sokaklarda yaşayan yoksul ve düşkün insanlar tarafından mesken haline geldiği görülmektedir. Bu durum yerel bölgenin güvenirliliği açısından sorun teşkil etmektedir.
- ✓ Devlet-Vatandaş ilişkilerinde var olan güvensizlik, bürokratik engeller ve kamu idareleri içerisinde adam kayırma, yolsuzluktan dolayı yerel idarelerde ortaya çıkan sorunlar.

Yukarıda belirtilen Elazığ ilinde yerel kalkınmayı yavaşlatan sorunların çözümü için şu önerileri yapmak mümkündür;

Kalkınma planlarının içerisinde yer alan “Sürdürülebilir Çevre” ilkesi kapsamında Elazığ belediyesi tarafından hazırlanan ve uygulanan; Alt Geçit ve Üstgeçit Projeleri, Kanal Boyu Duvarları ve Asfalt İşleri Yapımı Projesi, 15 Temmuz Demokrasi Meydanı ve Kapalı Otopark Projesi, 15 Nuktada E-Belediyeçilik Projesi, İçme Suyu, Yağmur Suyu, Kanalizasyon Hatları ve Karaçalı Çeşmelerinin Altyapılarını Güçlendirme, Hamza Bey İçme Suyu Barajı

Projeleri ile yerel bölgenin var olan su, kanalizasyon, ulaşım ve yol sorunları giderilmeye çalışılmıştır. Fakat Elazığ il genelinde yapılan incelemeler sonucunda bu çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür. Bu alanlarda hazırlanan projelerin hemen tamamlanması ve sürdürülebilir çevre oluşturmayı amaçlayan benzer projelerin arttırılması ile halkın daha sağlıklı koşullarda yaşaması sağlanmalı ve bu sağlıklı koşulların gelecek nesillere ulaştırılması hedeflenmelidir.

Kalkınma planlarının ilkelerinden biri olan “Nitelikli İnsan ve Güçlü Toplum” ilkesini benimseyerek faaliyetlerini sürdüren Elazığ belediyesi, daha güçlü, daha tecrübeli ve teknik olarak alanında uzmanlaşmış personelleri göreve getirmeli ve nitelikli personel sayısını arttırmalıdır. Bununla beraber belediye, kendi personellerine gelişimlerini sağlayabilmeleri amacı ile eğitim veya kurs imkânları sunmalıdır. Sunulan bu imkânlar doğrultusunda belediye faaliyetlerinin ve hizmetlerinin daha kaliteli, etkin ve verimli bir şekilde tamamlanmasına zemin hazırlanmış olacaktır. Aynı zamanda yerel idare içerisinde oluşturulan performans ve strateji programının daha etkin bir şekilde yürütülmesi ve bilinçli personeller tarafından sunulan hizmetlerde vatandaşın memnuniyeti sağlanmış olacaktır. Böylelikle onuncu beş yıllık kalkınma planında yer verilen “İnsani Gelişmişlik ve Bilgili Toplumun” oluşturulması ile yerel alanda sosyal, kültürel yapılar da kalkınma seviyesi artış göstermiş olacaktır.

Küreselleşmenin etkisiyle oluşan Yeni Dünya'nın beraberinde getirdiği ve ülkemizde de onuncu ve on birinci beş yıllık kalkınma planlarında yer verilen, çağa ayak uydurmada büyük bir öneme sahip olan “Akıllı Şehir” ilkesi Elazığ belediyesince de benimsenmiştir. Ancak Elazığ belediyesince bu olgu yönünde önemli adımlar atılmamış sadece hedeflenen projeler arasında yerini almıştır. Şehrin imajını ve itibarını olumlu yönde iyileştirmek ve yaşanabilirlik düzeyi arttırmak için hedeflenen projeler arasında yer alan Coğrafi Bilgi Sistemi, Arşiv Bilgi Sistemi, Mezarlık Bilgi Sistemi projeleri gibi elektronik veri toplama sensörleri oluşturulmalıdır. Oluşturulan bu projelere öncelik verilerek kısa sürede uygulamaya geçilmesi ile vatandaşlara dijital ortamda kendi işlemlerini yapabilme imkânı verilecektir. Bu sayede hem bölgesel hem de ulusal düzeyi etkileyecek bir kalkınma sağlanacaktır.

Kalkınma planlarının ilkelerinden olan “Rekabetçi Üretim ve Verimlilik” ile “Sürdürülebilir Çevre” ilkeleri doğrultusunda Elazığ belediyesinin oluşturduğu ve şuan devam eden Elazığ Belediyesi Katı Atık Bertaraf Tesisi projesi, Güneş Enerjisi Santralleri (GES) Projesi, İl Genelinde Katı Atık Depolama ve Atık Toplama Merkezlerinin Kurulması Projesi, Çevresel Gürültü Eylem Planı projeleri vardır. Bu projeler kısa sürede tamamlanmalı ve faaliyete geçirilmeli hatta bu projeler gibi yeni projeler oluşturulmalıdır. Çünkü bu projeler ile yerel bölgede gerçekleştirilecek etkin ve çevre dostu yenilenebilir enerji kaynakları, faydalı ve güvenilir bir ekonomi, rekabetçi üretim, işgücü ve verimliliğe dayalı piyasa ekonomisi olacaktır. Bu şekilde oluşturulan projeler, yerel bölgenin kalkınmasına fayda sağlayarak bu faydanın gelecek nesillere ulaşmasında etkili olan sürekli kalkınmayı meydana getirecektir.

Kalkınma planlarında yer alan “Verimli ve Güçlü Ekonomi”, “Sürdürülebilir Çevre” ilkelerinin gerektirdiği şekilde Tarihi kültür taşınmazların, ilde bulunan belediye bünyesindeki kültür ve turizm müdürlükleri tarafından Sağır Müftü Konağı Onarımı Projesi gibi restore edilerek çeşitli etkinliklerde kullanılması, turizme açılması veya müze haline getirilmesi durumunda söz konusu bu varlıkların hem daha iyi korunması hem de kültürel, sosyal ve iktisadi alanlarda kalkınmaya yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu sayede bu tarihi taşınmazların daha güvenilir bir ortamda gelecek nesillere ulaşması sağlanacaktır. Aynı zamanda bu taşınmazların turizme açılması ile bölge ekonomisine fayda sağlanacağı düşünülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından oluşturulan kalkınma planlarının tümünde “Demokrasi, Hukuk Devleti ve Eşitlik” ilkelerine yer verilmiştir. Fakat

onuncu ve on birinci beş yıllık kalkınma planlarına bakıldığında “Demokrasi, Hukuk Devleti ve Eşitlik” ilkelerine ek olarak “İyi Yönetişim” ilkesinin getirildiği görülmüştür. Merkezi yönetim ve yerel yönetim idarelerinin bu ilkeleri benimsemeleri ve bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermeleri öngörülmüştür. Elazığ belediye idaresi ve yönetimi, kanunda belirtilen hukuk kurallarına uygun hizmetler sunan demokratik bir yerel yönetim organıdır. Fakat bazı kamu idarelerinde olduğu gibi bu idare içerisinde de kırtasiyecilik, adam kayırma, liyakate dayalı sorunlar görülmüştür. Bu sorunların olması onuncu ve on birinci beş yıllık kalkınma planlarında yer alan “İyi Yönetişim” ilkesinin yeterli düzeyde uygulanmadığını göstermektedir. Belediye idaresi bu sorunların önüne geçmeli yerel bölgede demokrasi ve iyi yönetim anlayışını pekiştirecek hedef ve politikalar oluşturmalıdır. Böylelikle Elazığ Belediyesi, hem idare içerisinde hem de bağlı olduğu merkezi kamu idareleri içerisinde hesap verilebilirlik, saydamlık, tarafsız ve kapsayıcı, etkin, katılımcı ve son olarak hukukun üstünlüğünü benimseyen bir kamu idaresi olacaktır.

Yukarıda bahsedilen sorunlar ve bu sorunlara yapılan önerileri, Elazığ ilinde kalkınmaya ilişkin problemlerin çözümüne katkı sağlayabileceği düşünülerek oluşturulmuştur. Bu doğrultuda Elazığ Belediyesi yasalara uygun çeşitli politikalar ve hizmetler oluşturarak, yerel kalkınma için gerekli düzenlemeleri gerçekleştirerek yerel bölgenin iktisadi, toplumsal, sosyal ve siyasi alanlarda daha hızlı bir süreçte kalkınmasını sağlayacaktır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Ülkemizin yönetim yapısı içinde yer alması neredeyse yüz elli yıllık bir geçmişe sahip olan yerel yönetimler, ülkelerin kalkınmasında demokratik toplum düzeninin oluşturulmasında ve toplum ideallerinin gerçekleşmesinde katkı payı en yüksek olan idarelerdir. Yerel yönetimlerde halkın doğrudan yönetime katılması ve yerel halkın yönetim mekanizmasını daha çok sahiplenmesi ile ulusun bütününde yaşanacak olan birlik ve beraberliğin pekişmesini sağlamaktadır. Yerel hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde sunulması ve seçmenlere kendilerini yönetebilme yetkisinin verilmesiyle oluşan demokrasi düzeni yerel yönetimlerin güçlenmesine katkı sağlamaktadır. Avrupa yerel özerklik şartı ile yerel yönetim alanına yeni bir bakış açısı getirilmiştir. Merkezi yönetimin yerel alanlarda sunulan hizmetlerle ilgili yetki ve sorumlukların yerel idarelere bırakmasını ve yerel bölgeye gerekli mali kaynağın aktarılmasını öngören Avrupa Yerel Özerklik Şartı ile yerel yönetim idarelerine, kaynak oluşturulması ve bu kaynakların kullanımı konusunda azımsanmayacak oranda yetki verilmiştir. Yerel yönetimleri ön planda tutan ilkelerin hayata geçirildiği bir siyasal ve yönetsel düzen oluşturmayı amaçlayan kalkınma planları, kamusal hizmetlerin en etkin ve verimli bir şekilde sunulmasını hedef alanyerel ve bölgesel politikaları desteklemektedir.

Elazığ belediyesinin oluşturduğu kalkınma projeleri incelediğinde bu projelerin Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı ile Onbirinci Beş Yıllık Kalkınma Planlarının “Sürdürülebilir Çevre”, “Nitelikli İnsan ve Güçlü Toplum”, “Rekabetçi Üretim ve Verimlilik”, “Hukuk Devleti ve İyi Yönetişim”, “Akıllı Şehir” ilkeleri doğrultusunda oluşturulduğu görülmektedir. Bu kapsamda Elazığ Belediyesinin, kalkınma planları ile bütünleşerek kentleşme sürecini daha hızlı ve daha verimli bir şekilde tamamladığını, bölgede refah artışını sağladığını, demokratik yönetim çerçevesinde şeffaflık ve verimlilik ile hizmetlerini yürüttüğünü söylemek mümkündür. Son olarak Belediyenin küreselleşme ve yerelleşmenin etkisi ile oluşan Yeni Dünya'nın beraberinde getirdiği “Akıllı Şehir”, “Bilgi Toplumu” ve “Güçlü Altyapı” olgularına uygun projelere öncelik vererek yerel kalkınma sürecini hızlandırması öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

Akdemir, T. (2006). *Yerel Yönetimlerin Finansman Sonuçları ve Borçlanma (Türkiye Örneği)* (Yayımlanmamış Doktora Tezi).DEU, SBE Maliye Anabilim Dalı.

- Altıntaş, M. (1978). *Türkiye'de Planlı Kalkınma ve Uygulama Sonuçları*. Ankara: Muğla İşletmecilik Yüksek Okulu Yayınları, s.12.
- Çakılcıoğlu, M. (2002). Sürdürülebilir Kalkınma İçin Sürdürülebilir Turizm. *10. Ulusal Bölge Bilimi-Bölge Planlama Kongresi*. İstanbul.
- Çetin, M. (2006). Yerel Kalkınma Ajansları. *Ege Academic Review*, 6(2).
- Dönmez, Mustafa. (1999). Belediye Yönetimi. *Belediye Dergisi*, Ankara, 3.
- DPT (2003b). "Ön Ulusal Kalkınma Planı (2004-2006)". Ankara.
- Gül, H.(2004). Ekonomik Kalkınmada Yerel Alternatifler. *Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu*(s:201- 219). Ankara:DPT Yayını, 1.
- Han, P. D. (1999).*İktisadi Kalkınma*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Herrich, B. & Kindelberg, C.P. (1987). *Economic Developmant*(s.21'den Nakledilen Arif Ersan), *İktisadi Kalkınma ve Sosyal Denge İlişkisi*. İstanbul:İsav Yayını, s.193.
- Hill, Hal. (1998). The Challenge of Regional Development in Indonesia.*Australian Journal of International Affairs*, 52(1).
- İnaç, H. & Ünal, F. (2015). Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ve Türkiye'de Belediyeler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17.
- Laurouss, M. (1990). C.V1, s.810.
- Sivrekli Demircan, E. (2007). Yeni Ekonomik Düzendeki Küreselleşme Bağlamında Belediyelerde Yeni Mali Yönetim Anlayışı. *Erciyes Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29.
- Tekeli, İ. (1983).Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye'de Belediyelerin Gelişimi.*Amme İdaresi Dergisi*, 16(2).
- T.C. (2005). 5393 Sayılı Belediye Kanunu.
- T.C. (2019). Elazığ Belediyesi 2019 Faaliyet Raporu.
- T.C. (2014). Onbirinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. *Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı*.
- T.C. (1995). Yerel Yönetimler ve Belediyeler. *Türk İdare Dergisi*
- Yeter, E. (1996).Avrupa Yerel Özerklik Şartı Karşısında Türkiye: Anayasa ve İlgili Yasalarda Durum. *Çağdaş Yerel Yönetim Dergisi*, 5(1).